

YEREL HALKIN SURIYELİLERE YÖNELİK TUTUMUNU ETKİLEYEN DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERİN İNCELENMESİ

Hülya YİĞİT ÖZÜDOĞRU¹

Adnan KAN²

Öz

Üzerinde yaşadığımız topraklar coğrafi konumundan dolayı yüzyıllar boyunca göç hareketine maruz kalmış, göç almış, göç vermiş ya da transit geçiş yolları üzerinde bulunmasından dolayı geçiş güzergâhı olarak kullanılmıştır. 2011 yılından beri Suriye’de yaşanan iç savaş bu konumunun özelliklerini ve önemini yeniden gözler önüne sermiştir. Türkiye Suriye’den gelen kitlesel bir göç dalgasına maruz kalmıştır. Göç sonucunda topluma yeni bir grup olarak dâhil olan Suriyeliler yerel halkın dinamiklerini etkilemeye başlamışlardır. Bu yeni grubun yerel halk tarafından kabulü; halkın ve kendilerinin tutumu ile uygulanan politikalara bağlı bir şekilde şekillenmeye devam etmektedir. Tutumu etkileyen faktörler değiştikçe yerel halkın Suriyelilere karşı tutumu da değişmektedir. Bu noktadan hareketle çalışmada; yerel halkın Suriyelilere yönelik tutumları ve bu tutumları ile ilişkili demografik değişkenlerin tutum üzerindeki etkisi incelenmiştir. Suriyelilere yönelik tutumları şekillendiren faktörlerin incelenmesi geliştirilecek ulusal veya yerel düzeyli politikaların şekillenmesinde rol oynayacağı düşünülmektedir. 633 kişi ile yürütülen çalışmada anket formu ve Yerel Halkın Suriyelilere Yönelik Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizi aşamasında SPSS paket programı kullanılmıştır. Bağımlı değişken tutumun bağımsız değişkenler “cinsiyet, yaş, medeni durum, gelir düzeyi, eğitim seviyesi ve çocuk sayısına göre farklılaşp farklılaşmadığını test etmek için t testi ve varyans analizi (Anova) yapılmış, ardından gruplar arası farklılığı ortaya koymak için post hoc testi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular yerel halkın Suriyelilere karşı tutumunun cinsiyet, yaş, gelir düzeyi, eğitim seviyesi ve çocuk sayısına göre anlamlı farklılık oluşturduğu; medeni duruma göre ise anlamlı farklılık oluşturmadığı yönündedir. Yerel halkın Suriyelilerle ilgili tutumunu olumluya çevirecek faaliyetlerin belirlenmesinde çalışmadan elde edilen bulguların katkı sağlaması beklenmektedir. Araştırmanın sonucu olarak ortaya çıkan gruplar arası farklılıkların nedenlerinin araştırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Suriyeli, Yerel Halk, Tutum Ölçeği, Demografik Değişken

¹Dr. Öğretim Görevlisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Sürekli Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi, E-Posta : hulyayigit2005@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5504-1641

²Prof. Dr., Gazi Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, E-Posta : adnankan@gazi.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3610-0033

YİĞİT ÖZÜDOĞRU, H. , KAN, A. (2021) Yerel Halkın Suriyelilere Yönelik Tutumunu Etkileyen Demografik Değişkenlerin İncelenmesi Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 21;(50), 162-194. DOI: 10.21560/spcd.vi.630776

EXAMINING DEMOGRAPHIC VARIABLES THAT INFLUENCE THE ATTITUDES OF LOCAL PEOPLE TOWARDS SYRIANS

Abstract

The land in which we dwell has been exposed to migration movements throughout the centuries due to its geographical location, received immigrants, its people immigrated to other parts of the world, or has been used as a transit route as it is located on the migration routes. The civil war in Syria since 2011 has again demonstrated the characteristics and importance of its location. Turkey has been exposed to a mass wave of migration from Syria. The Syrians, who were incorporated into the society in Turkey as a new group in consequence of this migration, have started to influence the dynamics of the local people. Acceptance of this new group by the local people continues to be shaped depending on the attitudes of local people and the Syrian immigrants themselves, and the policies that are implemented. As the factors that influence the attitude change, the attitude towards the Syrians also changes. From this perspective, the attitudes of local people towards the Syrians and the effects of demographic variables associated with these attitudes on the attitude were examined in the study. Examining the factors that shape the attitudes towards the Syrians are thought to play a role in shaping national or local level policies to be developed. In the study, which was conducted with 633 people, survey form and the Attitude Scale of Local People Towards Syrians were used. The SPSS software was used for the data analysis. T test and variance analysis (ANOVA) were carried out to test whether the attitude, the dependent variable, varied significantly by “gender, age, marital status, level of income, educational background, and number of children,” the independent variables; then, post hoc test was conducted to reveal the inter-group difference. The findings revealed that the attitudes of local people towards the Syrians differed significantly by gender, age, level of income, educational background, and number of children, but did not differ significantly by marital status. The findings of the study are expected to make contributions in determining the actions that will turn the attitudes of local people towards the Syrians into positive. It is suggested that the causes of intergroup differences that were revealed in consequence of the study be investigated.

Keywords: *Migration, Syrian, Local People, Attitude Scale, Demographic Variable*

GİRİŞ

Göç, bir idari sınırı geçerek oturma yerini devamlı ya da uzun süreli olarak değiştirme olayını ifade etmektedir. Mekân üzerindeki hareketleri içine almasından dolayı temelde coğrafî olan göç, nüfus yapısını etkilediği için demografik, devletlerin ülkeden çıkan ya da ülkeye giren göçmen ya da mültecileri kontrol etme ya da sınırlama ihtiyaçları duyduğu yerlerde siyasal bir sorundur (Tümertekin ve Özgüç, 2016, s. 36). Göç birçok nedenden kaynaklanabilmektedir. İnsanları göçe iten bu nedenlerden birini vatani terke zorlayan savaşlar (askeri çatışmalar) oluşturmaktadır. Çıkış ülkesi ile gidilecek ülke arasındaki mesafe ise göç akımlarının yönünü etkileyen faktörlerden biridir (Tümertekin ve Özgüç, 2016, s. 296). İki ülke arasındaki mesafenin yakınlığı, kısaca sınır komşuluğu Türkiye’yi, Suriye’de yaşanan iç savaştan en çok etkilenen ülkelerden biri haline getirmiştir. Coğrafî yakınlığın toplumsal yakınlığı zorunlu kıldığı bu savaşın başladığı günden itibaren Türkiye “açık kapı politikası” izlemiş ve Suriyelileri Geçici Koruma Statüsü altında misafir etmiştir. Türkiye’ye sığınan Suriyelilerin hukuki statüsü, konunun en çok tartışılan boyutlarından birini oluşturuyor. 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 91. maddesi ve çeşitli mevzuatlar kapsamında Türkiye Cumhuriyeti’nde bulunan Suriyelilerin yasal statüleri, geçici koruma sağlanan “misafir yabancı kişiler” olarak belirlenmiştir. Cenevre Sözleşmesi Mültecilerin Hukuki Durumu ile ilgili, kavramsal açıdan önemli bir belirleyicidir. Türkiye, coğrafî konumu dikkate alarak bu sözleşmeye birtakım kısıtlamalar koymuştur. Buna göre Avrupa’dan Türkiye’ye gelen yabancılar mülteci olarak tanınırken; diğer ülkelerden gelen yabancılar, mülteci olarak tanınmamaktadır. Avrupa dışından gelen yabancılar, ancak sığınma talep edebilmekte, talepleri sonuçlandırılınca kadar da bir ilde serbest olarak ikamet etmelerine izin verilmektedir. Türkiye’de ikamet eden kişiler “iltica/sığınma başvuru sahibi” kişiler olarak ifade edilmekte ve iltica/sığınma başvuru sahipleri 52 ilde (uydu iller) serbest ikamete tabi tutulmaktadır (İmamoğlu ve Çalışkan, 2017).

Günümüzde uygulanan politikaların sonucu olarak geçici koruma kapsamındaki 3.576.059 suriyelinin 3.513.412'sinin barınma merkezleri dışında başta sınır iller olmak üzere Türkiye'nin hemen her tarafında yaşadığı bilinmektedir. Suriyelilerin, ülkede şehir, kasaba hatta köylere kadar dağılmış olmaları, Türkiye'de uzun zamandır yaşıyor olmaları, çocuk ve genç yaştaki Suriyeli sayının Türkiye'de yaşayan tüm Suriyelilerin yaklaşık 2/3'sini oluşturması, 2.264.748'inin 0-24 yaş aralığında olmaları, tamamına yakınının kamp dışında yaşamaları gibi (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü [GİGM], 2020) birçok gösterge, misafirliğin kalıcılığa dönüşmeye başladığı yönünde işaret vermektedir. Öyle görünüyor ki, Suriye'de sağlanacak iç barış geciktikçe, Türkiye'ye sığınan Suriyelilerin misafirliğinin kalıcılığı bağlamında geliştirilecek politikalar; ev sahibi halk ve Suriyeliler için hassaslığını korumaya devam edecektir. Yaklaşık 9 yıldır bir arada yaşadığımız Suriyelilerin, yerel halka uyum sağlayabilmesi ve yerel halk tarafından kabul görüp görmeyeceği çok yönlü araştırma gerektiren konular arasında yer almaya başlamıştır.

Şehirlerin kenar mahallelerinde göç ettikleri toplumdaki yalıtılmış bir şekilde hayat sürmeleri gibi sosyal, çarpık kentleşmeyi artırma gibi mekânsal, kayıt dışı işgücü ve çocuk işçiliği gibi ekonomik, nüfuslarının aşırı ve hızlı artması gibi demografik, vatandaşlık verilmesi gibi siyasi sorunlar çeşitli açılardan ülkemizi olumsuz olarak etkilemeye devam etmektedir. Göç bu olumsuzlukların yanı sıra toplumsal etkileşimi sağlayarak, kültürel değişim sürecini de başlatmaktadır. Bu süreç uyum sağlama süreciyle bir arada ve ortak gerçekleşmektedir. Kültürü bir yerden başka bir yere taşıyan bu bireyler, yeni duruma bilinçli bir şekilde direnç gösterebilmekte ya da çevreleriyle girdikleri etkileşim sürecinde kabul edilme ya da dışlanma gibi durumlarla karşılaşabilmektedirler. Göç edenlerin dışlanma ya da kabul edilme durumunu ve uyumlarını etkileyen faktörlerden birini de ülkede yaşayan halkın tutumu oluşturmaktadır. Özgüven (2011, s. 353) tutumu, "bireylerin belirli bir

kişiyi, grubu, kurumu veya bir düşünceyi kabul ya da reddetme şeklinde gözlenen, duygusal bir hazır oluş hali veya eğilimi”olarak ifade etmektedir. Bu bağlamda topluma yeni bir grup olarak giren Suriyelilerin toplumsal kabulünü ve Türkiye’ye uyumunu artırıcı faaliyetleri yürütme ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Başta sosyal uyum politikaları olmak üzere, pek çok tedbirin alınmasının zorunlu olduğu bu dönemde, toplumun yapısını etkileyen veya belirleyen faktörlerin bilinmesi gerekmektedir. Bu alanda sağlıklı ve uygulanabilir politikaların üretilmesi için ise, öncelikle göç eden ve göç alan toplum dinamiklerinin analiz edilmesine, tutum, davranış, beklenti, algı ve kaygılarının tespit edilmesine ihtiyaç duyulmaktadır (Tunç, 2015, s. 37).

Çalışmada yerel halkın tutumunu belirlemek amacıyla incelenen ve tutumunu etkileyen faktörlerden biri olan cinsiyet rolleri, toplumda yaşananlardan doğrudan etkilendiği için Suriyelilere karşı tutumda da önemli bir yere sahiptir. Çünkü kadın ve erkek rollerindeki bireylerin toplumsal yapıdaki değişimlerden etkilenmemesi ve bu değişime yönelik tutum geliştirmemesi düşünülemez. Aynı şekilde gelir düzeyi bireyin sosyo-ekonomik seviyesinin göstergesidir ve kırılğan gruplarda özellikle tutum üzerinde önemli bir gösterge belirtisi olmaktadır. Üçüncü bir faktör olan eğitim düzeyinin ise, çoğunluğun azınlık grubuna yönelik tutumlarını tahmin etme açısından güçlü pozitif bir etkiye sahip olduğu bilinmektedir (Dustman ve Preston, 2001; Ford, Morrell ve Heath, 2012; aktaran Keleş, Aral, Yıldırım, Kurtoğlu, Ulaş ve Sunata, 2016). Göç etmek ve göç eden insanlara maruz kalmak, hayatın farklı dönemlerinde yaşam boyu deneyimdir ve yaş, göçmenlere/dış gruba yönelik tutumları anlamada diğer önemli faktörlerden birini oluşturmaktadır. Suriyelilere yönelik olarak yapılan çalışmalar, yerel halkın kendileri başta olmak üzere, aileleri ve çocuklarının uğrayacağı zarardan endişe duyduğunu, bu yüzden de dış grup olan Suriyelileri tehdit olarak gördüğünü ortaya koymaktadır. Sosyal düzenin bozulma riski taşıdığı ortamlarda bir aileye

sahip olmak, ailenin korunmasını ve devamlılığını sağlamak, çocuklarının geleceğini tasarlamak ve bunu önemsemek ile tutum arasında güçlü bir ilişki olduğu düşünülmektedir. Bu durum çalışmada medeni durum ile çocuk sayısı şeklinde tutumları anlamak için ele alınması gereken bir diğer faktör olarak incelenmiştir.

İlgili Literatür Taraması

Göç birçok disiplini ilgilendiren çok yönlü bir olgu olduğu için bu konuda yapılan çalışmaları oldukça farklı disiplinlerde görmek mümkündür. Alan yazında Türkiye’de Suriyelilerin bıraktığı ekonomik, sosyal, kültürel, siyasi ve mekânsal etkiyi ele alan hem nitel hem de nicel olarak yapılmış birçok çalışma bulunmaktadır. Suriyelilere yönelik yapılan bu çalışmalar incelendiğinde, eğitim ve sağlık hizmetleri, ekonomi, Suriyelilere bakış açısı ve tutum, göç deneyimleri, Suriyelilerin gelecek beklentileri, hukuki statüleri, sosyal uyum ve kabul, suç ve güvenlik, şehirleşme gibi konularda yapıldığı görülmektedir.

Çalışma konusu ile ilgili alan yazın taramasında ulaşılan tez, makale, bildiriye aşağıda yer verilmiştir. Ancak literatür taraması sonucu ulaşılan çalışmalar, yerel ölçekli yapılması, hedef kitlesinin farklı olması (çoğunlukla üniversite öğrencileri) ve hedef kitleye uygulanan ölçeklerin farklılıklarından dolayı bu araştırmadan ayrılmaktadır. Kısaca çalışma grubunun özellikleri ve ölçme araçları birbirlerinden farklıdır. Ancak çalışma konuları ve yöntem olarak benzerlik göstermektedir. Bununla birlikte tutum, algı ve bakış açısının ölçülmesi, örneklem grubunun Suriyelilere yönelik genel kanılarına değinmesi ve demografik değişkenlere göre incelenmiş olmaları nedeniyle bu bölüme alınmışlardır. Bu bölümde verilen çalışmaların araştırmanın bulgularını doğrudan destekleyici nitelikte olmamalarından dolayı, sonuç bölümünün ilgili literatürle desteklenememesi araştırmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır.

Bunlar;

Kavlak (2011) Avrupa Birliği tarafından finanse edilen “Askıdaki Yaşamlar & Algıdaki Yaşamlar” projesi, Türkiye’nin yedi ilinde yürütülen (Ankara, İzmir, Van, Erzurum, Gaziantep, Kırklareli ve Kayseri) sığınmacı ve mülteciler için kabul, tarama ve barınma merkezlerin kurulacağı yerlerde (illerde ve illere bağlı ilçelerde) yaşayan vatandaşların ve kamu kurum-kuruluş çalışanlarının; sığınmacılar, mülteciler ve kurulacak olan merkezlerle ilgili bilgi ve algılarının tespitine yönelik bir araştırma çalışmasıdır. Her ilde 500 kişi olmak üzere toplam 3500 kişi ile görüşülmüştür. Görüşülen kişilerin sığınmacı ve mülteci algılarına dair anket sonuçları, cinsiyet, yaş, eğitim durumu, gelir dağılımı, katılımcıların sığınmacı ve mülteci tanıdığı olup olmaması vb. değişkenlere göre değerlendirilmeye alınmıştır. Bu değişkenlerin katılımcıların sığınmacı ve mülteci algılarında etkileyici bir rolü olup olmadığı anlaşılmaya çalışılmıştır. Vatandaşlarla yapılan anket sonuçlarında kararsız olarak nitelendirilebilecek tutum, katılımcılar arasında en yoğun algı biçimi olarak tespit edilmiştir.

Barem’in araştırma raporuna göre; sığınmacılar konusundaki tavır, yaş ve gelir grupları arasında önemli değişiklikler göstermektedir. Bu rapora göre, gençlerin mültecileri yaşlılara, yüksek gelirli olanların düşük gelirli olanlara göre daha çok desteklediği sonucuna ulaşılmıştır (Barem, 2016).

Keleş vd. (2016) Türk gençleri üzerine yaptıkları çalışmada, gençlerin sosyo-demografik özelliklerinin tutum üzerindeki etkisini incelemiştir. 638 kişi ile 51 şehirden sosyal medya aracılığı ile verileri elde etmişlerdir. Bu çalışmadan elde edilen veriler; cinsiyet, gelir düzeyi, eğitim seviyesi, yaşanılan şehir ve yaşanılan şehirdeki Suriyeli nüfusun şehir nüfusuna oranı değişkenlerine göre değerlendirilmiştir.

Aslan, Akman Dömbekci, Kırac ve Banaz'ın (2016) Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Suriyeli Göçmenlere Karşı Bakış Açılarını İncelemeye Yönelik Bir Araştırma adlı çalışmalarının örnekleme, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesindeki 150 öğrenciden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak, Balaban (2013) tarafından geliştirilen "Tehdit Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin Suriyeli göçmenlere yönelik bakış açıları değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet, yaş, yaşadıkları bölge ve okudukları bölüme göre anlamlı farklılık oluşturmadığı ama Suriyelilere yönelik bakış açısının olumsuz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Saçan, Cizdan ve Tabak (2017) Aydın Halkının Suriyeli Göçmenlere Yönelik Bakış Açısının İncelenmesi adlı çalışmalarında, Suriyeli göçmenlere yönelik görüşleri belirlemeyi amaçlamışlardır. Çalışma 2017 yılında Aydın ili Efeler ile Söke ilçesinde 240 birey ile yürütülmüştür. Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilen anket formu ile toplanmıştır. Sonuç bölümünde, yerel halkın Suriyeli göçmenlere yönelik bakış açısının genel olarak olumsuz olduğunu ancak ülke düzenini bozmadığı sürece Suriyelilere karşı olmadıkları bulgusuna yer vermişlerdir.

Sağlam ve İlksen Kanbur (2017) Sınıf Öğretmenlerinin Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi adlı araştırmalarıyla, sınıf öğretmenlerinin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarını incelemeyi amaçlamışlardır. Bu amaçla Mülteci Öğrenci Tutum Ölçeği geliştirilmiştir. "İletişim", "uyum", "yeterlik" alt boyutlarına sahip ölçek, 2016-2017 eğitim öğretim yılında Sakarya İlinde çalışan 501 sınıf öğretmenine uygulanmıştır. Cinsiyet, sınıfta mülteci öğrenci olup olmama durumu, okul çevresinin sosyo-ekonomik düzeyi değişkenleri analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin cinsiyetlerine göre mülteci öğrencilere yönelik

tutumlarının “yeterlik” boyutunda erkek öğretmenler lehine; okulun bulunduğu sosyo-ekonomik çevreye göre orta sosyo-ekonomik çevre lehine; sınıflarında mülteci öğrenci olup olmama durumuna göre “iletişim” boyutu hariç, sınıflarında mülteci öğrenci bulunan öğretmenler lehine anlamlı bir şekilde farklılaştığı bulunmuştur.

Ankaralı, Pasin, Karacan, Tokar, Künüroğlu, Çaç, Özislam, Şahingöz (2017) tarafından yürütölen Üniversite Öğrencilerinin Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılara Bakış Açısı adlı çalışmada; Düzce Üniversitesinde eğitim gören belli fakültelerdeki gençlerin sığınmacılara bakış açıları, cinsiyet, yaş, geldikleri coğrafi bölge, devam ettikleri bölüm değışkenlerine göre incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular, kadınların göçmenlere yönelik tutumlarının erkeklerden daha olumlu olduğu, ailenin ve akrabaların görüşlerinin bireyin tutumlarını etkilediğini ortaya çıkarmıştır. Fiziksel yakınlıktan ötürü göçmenlerle daha sık ilişki içerisinde bulunan Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden gelen öğrencilerin göçmenlere yönelik daha olumlu tutumlar içerisinde olduğu tespit edilmiştir. Bunlara ek olarak araştırmada göçmen tanıdığıının olmasının veya bir göçmenle diyalöğe girmiş olmanın göçmenlere yönelik tutumları olumlu olarak etkilediği saptanmıştır.

Çiftçi (2018) Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlarının Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Tutum, Algı ve Empatik Eğilimlerinin Analizi adı çalışmasında, Suriyelilere yönelik Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının tutum/algı ve empatik yaklaşımlarını ölçmüştür. Çalışma toplamda 1614 kişi ile gerçekleştirilmiştir. Veriler 2018 yılında yüz yüze görüşölerek anket veri toplama tekniği ile elde edilmiştir. Araştırmacı tarafından geliştirilen 9 faktörlü ölçek kullanılmıştır. Veriler cinsiyet, yaş, eğitim durumu, gelir düzeyi, meslek ve yaşanan bölgeye göre analiz edilmiştir. Genel olarak Suriyeli sığınmacılara yönelik

olarak Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının önyargılı olmadıkları, Suriyeli sığınmacılara yönelik çalışma hakkı verilmesi/suçta meylli olmamaları konularında daha olumlu tutum/algıya sahip oldukları tespit edilmiştir.

Ersoy Quadır ve Kabaklı Çimen (2018) Türk vatandaşlarının Suriyeli sığınmacılarla ilgili tutumlarını incelemek amacıyla bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırmanın örneklemini 2017 yılında Konya il merkezinde ikamet eden ve tesadüfi örneklem yöntemi ile seçilen 400 Türk vatandaşı oluşturmuştur. Araştırmanın verileri, “Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Tutum Ölçeği” kullanılarak elde edilmiştir. Veriler cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, medeni durum, çocuk sayısı, gelir durumu ve hanedeki birey sayısı değişkenlerine göre incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, katılımcılar arasında yaşça büyük olan, evli, çocuklu ve kadınların Suriyeli sığınmacılara karşı daha duyarlı tutum sergiledikleri saptanmıştır. Ancak hanelerindeki birey sayısı arttıkça sığınmacılara karşı daha olumsuz yaklaştıkları bulunmuştur.

Karaalioğlu, Huy, Hatipoğlu, Koparan ve İlgün (2018) İstanbul Aydın Üniversitesi Öğrencilerinin Suriyeli Mültecilere Bakış Açısı adlı çalışmada, üniversite öğrencilerinin kültürleşme sürecinde Suriyeli mültecilere bakış açılarını ortaya koyan bir ölçek geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma nicel araştırma yöntemi ve yüz yüze görüşme şeklinde 400 kişi ile yürütülmüştür. Veriler İstanbul Aydın Üniversitesinde eğitim öğretim gören belli fakülte'deki öğrencilerden 2017-2018 yılları arasında toplanmıştır. Örneklem grupları tabakalı örnekleme yardımıyla oluşturulmuştur. İstanbul Aydın Üniversitesi öğrencilerinin 32 maddeden oluşan “Suriyeli Mültecilere Yönelik Bakış Açısı Ölçeği” ile Suriyeliler üzerine yaklaşımları saptanmıştır.

Koçoğlu ve Salur'un (2018) araştırmalarının amacı, Eğitim ve İlahiyat Fakóltesi öğrencilerinin göç ve mülteci sorununa ilişkin tutumlarını belirlemektir. Araştırma, Malatya İnönü Üniversitesinde toplamda 400 öğrenci ile yürütölmüştür. Araştırmacı tarafından geliştirilen 3 boyutlu göç ve mülteci meselesi ölçeği kullanılmıştır. Çalışmanın sonuçları incelendiğinde, örneklem grubunun üyelerinin göç ve mülteci sorunu ile ilgili çalışmada belirlenen değişkenlere ilişkin farklı algılara sahip oldukları belirlenmiştir. Öđrenciler, cinsiyet, fakólte ve sınıflarına göre incelenmiştir. Katılımcıların toplumsal, ahlaki ve kültürel tutumları ile cinsiyetleri arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Ancak, katılımcıların ekonomik ve göç ve mülteci sorununa ilişkin düşünceleri, cinsiyetlerine göre istatistiki olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Eser ve Uygur (2019) tarafından yürütölen, Suriyeli Mültecilere Yönelik Tutumların Sosyal Baskınlık Yönelimi Doğrultusunda İncelenmesi, Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği adlı çalışmanın amacı, Türkiyelilerin, Suriyeli mültecilere yönelik sosyal psikolojik tutumların incelenmesidir. Çalışmanın temel varsayımı Türkiyeli bireylerin cinsiyetleri, gelir düzeyleri, yaşadıkları yerde kendileri ile beraber yaşayan Suriyeli mültecilerin yoğunluğu ile kendilerini ifade ettikleri dini, etnik ve siyasal kimliklerinin, Suriyeli mültecilere yönelik tutumları üzerinde etkili olduğudur. Çalışmada alan araştırması yöntemi kullanılmıştır. Çalışmaya 1209 öğrenci katılmıştır. Çalışmanın uygulama ve sonuç kısmında gruplar arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığına odaklanarak, konu cinsiyet, gelir düzeyi, etnik, dini, ideolojik kimlikler gibi başlıklar altında ele alınmıştır.

Tanrıkulu'da (2019) Yabancılara Türkçe Öğretimi Sertifika Programına katılan öğretmenlerin, mültecilere/sığınmacılara karşı tutumlarını ve bu tutumların, katılımcıların cinsiyet, branş, mesleki tecrübe, yaş, medeni durum ve çalıştıkları kurum değişkenlerine göre değişip değişmediğini belirlemek amacıyla bir çalışma yürütmüştür. Araştırmanın örneklemini TÖMER'de sertifika programına katılan 76 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada, veri toplama aracı olarak Yelpaze'nin (2018) Türkçeye uyarladığı "Mültecilere/Sığınmacılara Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Öğretmenler 61 saatlik sertifika programına katılmıştır. Tutum ölçeği, deney grubuna ön test son test şeklinde uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, sertifika programına katılan öğretmenlerin mültecilere/sığınmacılara karşı tutumlarında anlamlı bir fark olduğu; öğretmenlerin cinsiyet, branş, mesleki tecrübe, yaş, medeni durum ve çalıştıkları kurum değişkenlerine göre, mültecilere/sığınmacılara yönelik tutumlarında anlamlı bir değişiklik olmadığı saptanmıştır.

Ayvaz (2019) Berlin'deki Türk Göçmenlerin Suriyeli Mültecilere Yönelik Görüş ve Tutumları Üzerine Bir Çalışma: Berlin/ Almanya örneği adlı yüksek lisans çalışmasında, Almanya'da yaşayan Türkiye kökenli göçmenlerin Suriye'den Almanya'ya göç etmiş olan Suriyeli mültecilere ilişkin görüş ve tutumlarını incelemiştir. Araştırma örneklemini en az beş yıldır Almanya'da yaşayan ve 25 yaş üstü olan, araştırmaya katılmaya gönüllü Türkiye kökenli göçmenler oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan kişilere demografik bilgi formu ile Suriyeli mültecilere bakış açısı ölçeği ve yarı yapılandırılmış mülakat formu kullanılmıştır. Araştırmanın nicel aşamasında 129 kişiye ulaşılrken, nitel çalışma 9 kişiyle yürütülmüştür. Araştırma bulgularından Almanya'da yaşayan Türkiye kökenli göçmenlerin Suriyeli mültecilere bakış açıları üzerinde demografik veriler açısından anlamlı fark olmadığı saptanmıştır. Suriyeli mültecilere yönelik bakış açısı ölçeği maddeleri üzerinde, cinsiyet açısından anlamlı fark bulunamamış, eğitim düzeyi açısından incelendiğinde ise 6, 8 ve 21. maddelerde istatistiki olarak anlamlı fark saptanmıştır.

Şen ve Şimşek (2019) Türkiye'deki Kamu Yönetimi Öğrencilerinin Suriyeli Sığınmacılara İlişkin Tutumları adlı çalışmalarında, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında, Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü'nde eğitim gören öğrencilerin Suriyeli sığınmacılara ilişkin tutumlarını ve tutumları ile ilişkili değişkenleri belirlemeyi amaçlamışlardır. "Mültecilere Ait Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışmaya toplam 467 Kamu Yönetimi öğrencisi katılmıştır. Öğrencilerin cinsiyeti, yaşı, kaçınıcı sınıfta olduğu ve ekonomik gelirinin anlamlı farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir. Suriyeli arkadaşı olan ve kendini güvende hisseden öğrencilerin Suriyelilere karşı tutumlarının daha olumlu olduğu ailenin tutumunun öğrencinin tutumunu etkilediğini saptamışlardır.

Yukarıda verilen ilgili literatür incelendiğinde de görüldüğü gibi, bütüncül bir şekilde Suriyelilere karşı halkın tutumu ve bu tutum üzerinde etkili olan/veya etkili olduğu düşünülen sosyo-demografik özellikler ile ilgili bir boşluk bulunduğu gözlenmektedir. Çalışmada yerel halkın Suriyeli sığınmacılara ilişkin tutumlarını ve tutumları ile ilişkili değişkenleri belirlemek amaçlanmıştır. Buradan hareketle demografik değişkenlerin tutum üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Yukarıda verilen literatüre ve tartışmaya yönelik olarak tutumu etkileyen demografik faktörler, cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim seviyesi, gelir düzeyi ve çocuk sayısı olarak altı alt kategoride incelemiştir. Bu bağlamda çalışma, yerel halkının Suriyelilerin göçüne yaklaşımını değerlendirmede kullanılabilir güvenilir bir sonuç elde etmek amacıyla tasarlanmıştır.

Çalışmanın Suriyeliler ve yerel halk arasındaki uyum ve kabul çalışmalarında sosyal, siyasal, ekonomik açıdan alınacak kararlarla ilgili sağlıklı bir bilgi zemini oluşturacağı düşünülmektedir. Elde edilen bulgular çerçevesinde; yerel halkın Suriyelilerle ilgili tutumunu olumsuzdan olumluya çevirecek

faaliyetlerin belirlenmesinde, toplumsal uyum ve birlikte yaşama kültürünün oluşturulmasında bu araştırmanın katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmada; Suriyelilere yönelik tutum demografik özelliklere göre farklılaşmakta mıdır? sorusunu analiz edebilmek için;

a.Yerel halkın Suriyelilere yönelik tutumu cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?

b.Yerel halkın Suriyelilere yönelik tutumu yaşlarına göre farklılaşmakta mıdır?

c.Yerel halkın Suriyelilere yönelik tutumu medeni duruma göre farklılaşmakta mıdır, ?

d.Yerel halkın Suriyelilere yönelik tutumu eğitim seviyesine göre farklılaşmakta mıdır?

e.Yerel halkın Suriyelilere yönelik tutumu gelir düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?

f.Yerel halkın Suriyelilere yönelik tutumu çocuk sayısına göre farklılaşmakta mıdır? alt sorularına cevap aranmıştır.

Araştırma dört bölümden oluşmaktadır. Araştırmanın ilk bölümünde giriş ve literatür taraması, ikinci bölümünde yöntem, üçüncü bölümünde bulgular ve dördüncü bölümünde sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın deseni, çalışma grubunun özellikleri, verilerin toplanması ve verilerin analizinden bahsedilecektir.

Araştırmanın Deseni

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden biri olan betimsel analiz yapılmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışma grubu seçkisiz olmayan örneklem gruplarından uygun örneklem yöntemi (convenience sampling) ile oluşturulmuştur. Ulaşılabilir ya da bulunabilir örnekleme de denilen uygun örnekleme, çeşitli nedenlerden dolayı kolaylıkla ulaşabilecek örnekleme olarak oluşturulur. Çalışma, hemen her meslek ve yaş grubu ile farklı eğitim seviyesinden 633 kişi ile yürütülmüştür. Veriler Hatay, Kilis, Mardin, Amasya, Çorum, Trabzon, Samsun, Yozgat, İstanbul, Ankara, Düzce, Kırşehir, İzmit ve Iğdır illerinde yaşayan katılımcılardan toplanmıştır. Çalışma grubunun %31,1'i (n=197) erkek, %68,9'u (n=436) ise kadın; %58,6'i (n=371) evli, %41,4'i (n=262) bekârdır. Çalışmaya katılan kişilerin yaş aralığı 13 ile 84, eğitim seviyeleri ise ilkokul – doktora arasında değişmektedir. Çalışmaya katılanların yarıya yakını (% 44) çocuk sahibi olmadığını, 1/4'i 3000-4000 TL gelire sahip olduğunu belirtmiştir. Çalışma grubuna ait demografik özellikler Tablo 1'de bir arada sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Demografik Özellikleri

Değişken	Kategori	N	Yüzde %
Cinsiyet	Kadın	436	68,9
	Erkek	197	31,1
Medeni Durum	Evli	371	58,6
	Bekâr	262	41,4
Yaş	13-24	156	24,6
	25-36	164	25,9
	37-48	242	38,2
	49 ve Üstü	71	11,2
Eğitim Durumu	İlköğretim	34	5,4
	Orta Öğretim	97	15,3
	Ön Lisans	49	7,7
	Lisans	393	62,1
	Lisansüstü	60	9,5
Gelir Düzeyi (TL)	Geliri Yok	48	7,5
	1000 TL'ye kadar	154	24,3
	1001-2000	95	15,0
	2001-3000	82	13,0
	3001-4000	151	23,9
	4001-5000	65	10,3
	5001 ve Üstü	38	6,0
Çocuk Sayısı	0 (Yok)	276	43,6
	1	97	15,3
	2	163	25,8
	3 ve Üstü	97	15,3
Toplam		633	100

Veri Toplama Araçları

Çalışmanın bağımlı değişkeni Suriyeli sığınmacılara ilişkin tutum; bağımsız değişkenleri ise, yerel halkın demografik özellikleridir. Çalışmada araştırmacılar tarafından hazırlanan anket formu ve halkın Suriyelilere karşı tutumunu ölçmek amacıyla Özüdoğru, Kan, Uslu ve Yaman (2018) tarafından geliştirilen “Yerel Halkın Suriyelilere Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır.

Anket Formu: Formda araştırmaya katılan bireyler hakkında genel bir fikre sahip olunması amacıyla demografik bilgileri içeren sorular sorulmuştur. Altı sorudan oluşan formda cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, gelir düzeyi ve çocuk sayısı ile ilgili sorular bulunmaktadır.

Yerel Halkın Suriyelilere Yönelik Tutum Ölçeği: Yerel halkın Suriyelilere yönelik tutumunu ölçmek amacıyla 540 kişiden toplanan verilerle geliştirilen ölçekte çalışmaya katılanların yaş ortalaması 31'dir. Likert tipi ölçeğin katılma dereceleri (1) tamamen katılıyorum, (2) katılıyorum, (3) kararsızım, (4) katılmıyorum ve (5) tamamen katılmıyorum şeklinde 5 seçenekli olarak belirlenmiştir. Çalışma grubundan elde edilen verilerle açımlayıcı (n=300) ve doğrulayıcı (n=219) faktör analizi yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda; kabul etme, tehdit ve reddetme olarak 26 maddeden oluşan üç faktörlü yapı (Kabul Etme, Tehdit ve Reddetme) belirlenmiştir. Ölçeğin tümü için elde edilen iç tutarlık katsayısı .965; KMO değeri .969 olarak tespit edilmiştir. Ölçeğin faktörlerinin açıkladığı toplam varyans oranı 66,335'dür. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda modelin RMSEA değeri 0.060 olarak tespit edilmiştir. Ölçeğin % 27 alt ve üst grupların madde puanları arasındaki farklara ilişkin olarak yapılan bağımsız gruplar için t testi değerlerinin 23.027 ile 8.714 arasında değiştiği ve $p < .01$ düzeyinde anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Madde ortalama puanları alt gruplar için en düşük 1.27 ile üst gruplar için en yüksek 4.92 arasında değişmektedir. Bu bulgular ölçeğin yerel halkın Suriyelilere yönelik tutumlarını ortaya koymak için geçerli, güvenilir ve ölçülmek istenen özelliğe sahip olan ile olmayanı ayırt etme özelliğine sahip olduğunu ve yerel halkın Suriyelilere yönelik tutumlarını ortaya koymak üzere kullanılabileceğini göstermektedir. Buna istinaden ölçek, Suriyeliler özelinde halkın tutumunu ölçebilecek ve halkın tutumuna ilişkin çalışmaların / politikaların boyutunun belirlenmesinde kullanılabilecek nitelikte bir araç olmasından dolayı bu çalışmada kullanılmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın evrenini Türkiye’de yaşayan 13 yaş ve üstü vatandaşlar oluşturmaktadır. Ölçek formu 13 yaş ve üstü yerel halka çalışma hakkında bilgi içeren açıklayıcı bir metinle birlikte Google anketler üzerinden elektronik olarak gönderilmiş ve çalışmaya katılabilmeleri için bir bağlantı adresi verilmiştir. Ayrıca sosyal medya hesaplarından da gruplara ulaştırılmıştır. Bunlara ek olarak bu tür kaynaklara erişemeyen, kullanmak istemeyen gibi farklı niteliklere sahip gruplara basılı materyal olarak ulaştırılmıştır. Katılımcılardan ölçekte kendileri için uygun olan seçenekleri işaretlemeleri ve anket formunu doldurmaları istenmiştir. 467 katılımcı verilen bağlantı adresi aracılığı ile ölçeği ve anket formunu çevrimiçi ortamda doldurmuştur. 166 katılımcı ise ölçek ve formu kâğıtta doldurmuştur. Toplamda 633 kişi ile veri toplama aşaması sonlandırılmıştır. Tablo 1 incelendiğinde; örneklem büyüklüğünün evreni temsil etmeye uygun olduğu ve alt örneklemelerin yeterli olduğu düşünülmektedir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi aşamasında SPSS paket program kullanılmıştır. Ölçekte yer alan 3 olumsuz tutum ifadesi ters çevrilerek yeniden kodlanmıştır. Ölçekte olumlu tutum puan ortalamasına göre hesaplama yapılmıştır. Buna göre puan yükseldikçe Suriyelilere yönelik olumlu tutum artmaktadır. Çalışmanın bağımsız değişkenleri; yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim seviyesi, gelir düzeyi ve çocuk sayısıdır. Yerel halkın Suriyelilere yönelik tutumu ile demografik değişkenlere (yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim seviyesi, gelir düzeyi ve çocuk sayısına) göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için bağımsız gruplarda t testi ve varyans analizi (Anova) yapılmıştır. Anova testi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir P değeri bulunduğunda, yani $P < 0,05$ olduğunda hangi gruplar arasında fark olduğunu ortaya koymak için çoklu karşılaştırma testleri (Post-hoc testleri) kullanılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Suriyelilere Yönelik Tutumun Yerel Halkın Demografik Özelliklerine Göre İncelenmesi

a. Kabul Etme Bileşenine İlişkin Bulgular

Suriyelilere yönelik tutum ölçeğinin kabul etme bileşenine ait puan ortalamalarının demografik özelliklere göre istatistiksel olarak farklılık gösterip göstermediğine ilişkin analiz sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Kabul Etme Bileşenine İlişkin Betimsel İstatistikler ve Test Sonuçları

Değişken	Kategori	N	Ortalama	Std.Sapma	t/F	P	Fark
Cinsiyet	Kadın	436	28.84	11.006	-3.045	0.002**	Erkek Lehine
	Erkek	197	31.72	11.005			
Medeni Durum	Evli	371	30.40	11.102	1.781	0.075	Anlamlı Fark Yok
	Bekâr	262	28.81	10.997			
Yaş	13-24	156	27.85	10.85	5.194	0.002**	37-48 ile 13-24 ve 25-36 arasında
	25-36	164	28.60	10.68			
	37-48	242	31.86	11.48			
	49 ve Üstü	71	29.74	10.08			
Eğitim Durumu	İlköğretim	34	31.50	9.54	0.662	0,619	Anlamlı Fark Yok
	Orta Öğretim	97	28.41	11.50			
	Ön Lisans	49	30.29	9.38			
	Lisans	393	29.73	11.28			
	Lisansüstü	60	30.50	11.24			
Gelir Düzeyi TL	Geliri Yok	48	29.35	8.76	1.800	0.097	Anlamlı Fark Yok
	1000TL’ye kadar	154	28.64	11.52			
	1001-2000	95	27.98	10.34			
	2001-3000	82	32.28	10.71			
	3001-4000	151	29.56	11.05			
	4001-5000	65	31.38	10.52			
	5001 ve Üstü	38	31.50	13.60			
Çocuk Sayısı	0 (Yok)	276	28.72	11.00	4.552	0.004**	3 ve üstü ile 0 ve 1 çocuğu olanlar
	1	97	27.99	10.70			
	2	163	30.66	11.93			
	3 ve Üstü	97	32.84	9.43			

Buna göre, yerel halkın kabul etme bileşenine ait puan ortalamaları cinsiyet, yaş ve çocuk sayısı değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterirken, medeni durum, eğitim durumu ve gelir düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemiştir.

Cinsiyete göre incelendiğinde, erkeklerin Suriyelilere yönelik tutum ölçeğinin kabul etme bileşeninden elde ettikleri puan ortalamaları, kadınlarınkinden istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha yüksektir. Bu sonuç erkeklerin kadınlara göre Suriyelilere yönelik daha olumlu tutum içerisinde olduklarını göstermektedir.

Yaşa göre incelendiğinde, yerel halkın kabul etme bileşenine ilişkin puan ortalamalarının adeta yaş düzeyi arttıkça yükseldiği söylenebilir. Test sonuçlarına göre 37-48 yaş aralığındaki yerel halkın kabul etme bileşenine ait puan ortalaması, 13-24 ve 25-36 yaş aralığındaki kendilerinden daha genç halka göre, istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde daha yüksektir. Bu sonuç, yaşı daha ileri olan yerel halkın, genç nüfusa göre Suriyelilere yönelik daha olumlu tutum içerisinde olduğunu göstermektedir.

Çocuk sayısına göre incelendiğinde ise, yaş değişkenine benzer şekilde kabul etme bileşenine ait puan ortalamasının hane halkının sahip olduğu çocuk sayısı arttıkça arttığı gözlenmektedir. Test sonuçlarına göre, 3 ve üstü sayıda çocuğa sahip yerel halkın kabul etme bileşenine ait puan ortalaması, 1 çocuğa sahip ve hiç çocuğu olmayan halka göre istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde daha yüksektir. Bu sonuç, çocuk sayısı fazla olan yerel halkın Suriyelilere yönelik daha olumlu tutum içerisinde olduğunu göstermektedir.

b. Tehdit Bileşenine İlişkin Bulgular

Suriyelilere yönelik tutum ölçeğinin tehdit bileşenine ait puan ortalamalarının demografik özelliklere göre istatistiksel olarak farklılık gösterip göstermediğine ilişkin analiz sonuçları Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Tehdit Bileşenine İlişkin Betimsel İstatistikler ve Test Sonuçları

Değişken	Kategori	N	Ortalama	Std.Sapma	t/F	P	Fark
Cinsiyet	Kadın	436	28.41	28.41	-2.189	0.029*	Erkek Lehine
	Erkek	197	30.53	11.64			
Medeni Durum	Evli	371	29.66	11.49	1.558	0.12	Anlamlı Fark Yok
	Bekâr	262	28.24	10.96			
Yaş	13-24	156	27.85	11.02	3.275	0.021*	37-48 ile 49 ve üstü arasında
	25-36	164	28.85	10.31			
	37-48	242	30.68	12.15			
	49 ve Üstü	71	26.77	10.37			
Eğitim Durumu	İlköğretim	34	31.65	9.01	0.855	0.491	Anlamlı Fark Yok
	Orta Öğretim	97	28.26	10.89			
	Ön Lisans	49	30.69	11.20			
	Lisans	393	28.88	11.48			
	Lisansüstü	60	28.88	11.87			
Gelir Düzeyi TL	Geliri Yok	48	27.54	6.86	0.849	0.53	Anlamlı Fark Yok
	1000 TL'ye kadar	154	28.57	11.74			
	1001-2000	95	28.35	11.26			
	2001-3000	82	30.83	11.19			
	3001-4000	151	28.75	11.26			
	4001-5000	65	29.85	11.94			
	5001 ve Üstü	38	31.00	13.31			
Çocuk Sayısı	0 (Yok)	276	28.25	10.98	5.322	0.001**	3 ve üstü ile 0 ve 1 çocuğu olanlar
	1	97	26.80	11.33			
	2	163	29.67	11.51			
	3 ve Üstü	97	32.66	10.98			

* $p \leq 0.05$ ** $p \leq 0.01$

Buna göre, tıpkı kabul etme bileşeninde olduğu gibi, yerel halkın tehdit bileşenine ait puan ortalamaları cinsiyet, yaş ve çocuk sayısı değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterirken, medeni durum, eğitim durumu ve gelir düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemiştir.

Cinsiyete göre incelendiğinde, erkeklerin Suriyelilere yönelik tutum ölçeğinin tehdit bileşeninden elde ettikleri puan ortalamaları, kadınlarınkinden istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha yüksektir. Bu sonuç erkeklerin kadınlara göre Suriyelilere yönelik daha olumlu tutum içerisinde olduklarını göstermektedir.

Yaşa göre incelendiğinde, yerel halkın tehdit bileşenine ilişkin puan ortalamalarının adeta yaş düzeyi arttıkça yükseldiği söylenebilir. Ancak 37-48 yaş aralığındaki yerel halkın tehdit bileşenine ait puan ortalaması, 13-24, 25-36 ile 49 ve üstüne göre daha yüksektir. Test sonuçlarına göre 37-48 yaş grubundaki yerel halkın tehdit bileşenine ait puan ortalaması 49 ve üstüne göre istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde daha yüksektir. Bu sonuç, orta yaşa sahip olan yerel halkın Suriyelilere yönelik daha olumlu tutum içerisinde olduğunu göstermektedir.

Çocuk sayısına göre incelendiğinde ise, yaş değişkenine benzer şekilde tehdit bileşenine ait puan ortalamasının, hane halkının sahip olduğu çocuk sayısı çoğaldıkça arttığı gözlenmektedir. Test sonuçlarına göre, 3 ve üstü sayıda çocuğa sahip yerel halkın tehdit bileşenine ait puan ortalaması, 1 çocuğa sahip ve hiç çocuğu olmayan halka göre istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde daha yüksektir. Bu sonuç, çocuk sayısı fazla olan yerel halkın Suriyelilere yönelik daha olumlu tutum içerisinde olduğunu göstermektedir.

c. Reddetme Bileşenine İlişkin Bulgular

Suriyelilere yönelik tutum ölçeğinin reddetme bileşenine ait puan ortalamalarının demografik özelliklere göre istatistiksel olarak farklılık gösterip göstermediğine ilişkin analiz sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Reddetme Bileşenine İlişkin Betimsel İstatistikler ve Test Sonuçları

Değişken	Kategori	N	Ortalama	Std.Sapma	t/F	P	Fark
Cinsiyet	Kadın		436	19.15	-0.669	0.029*	Anlamlı Fark Yok
	Erkek	197	19.45	5.36			
Medeni Durum	Evli	371	18.98	5.20	-1.565	0.118	Anlamlı Fark Yok
	Bekâr	262	19.62	4.94			
Yaş	13-24	156	19.54	5.09	4.703	0.003**	49 ve üst ile 13-24, 25-36 ve 37-48
	25-36	164	19.10	5.11			
	37-48	242	19.74	4.90			
	49 ve Üstü	71	17.24	5.31			
Eğitim Durumu	İlköğretim	34	17.82	4.71	3.187	0.013*	Orta öğretim ile Lisans ve Lisansüstü
	Orta Öğretim	97	17.92	5.81			
	Ön Lisans	49	18.94	5.16			
	Lisans	393	19.64	4.93			
	Lisansüstü	60	19.83	4.82			
Gelir Düzeyi TL	Geliri Yok	48	16.68	4.22	3.357	0.003**	Geliri Yok ile 1000 TL'ye kadar, 2001-3000, 4001-5000 arasında
	1000 TL'ye kadar	154	19.60	5.21			
	1001-2000	95	18.65	5.58			
	2001-3000	82	20.29	4.49			
	3001-4000	151	18.91	5.05			
	4001-5000	65	20.37	4.66			
	5001 ve Üstü	38	19.45	5.64			
Çocuk Sayısı	0 (Yok)	276	19.72	5.01	3.266	0.021*	0 ile 1 çocuğu olanlar arasında
	1	97	18.16	5.29			
	2	163	18.73	5.19			
	3 ve Üstü	97	19.82	4.85			

* $p \leq 0.05$ ** $p \leq 0.01$

Buna göre yerel halkın reddetme bileşenine ait puan ortalamaları yaş, çocuk sayısı eğitim durumu ve gelir düzeyleri değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterirken, cinsiyet ve medeni duruma göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemiştir.

Yaşa göre incelendiğinde, yerel halkın reddetme bileşenine ilişkin puan ortalamalarının yaş arttıkça azaldığı söylenebilir. Test sonuçlarına göre; 13-24, 25-36 ve 37-48 yaş aralığındaki yerel halkın reddetme bileşenine ait puan ortalaması, 49 ve üstü yaş grubuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde daha yüksektir. Bu sonuç, yaşı daha ileri olan yerel halkın Suriyelilere yönelik daha olumsuz tutum içerisinde olduğunu göstermektedir.

Eğitim durumuna göre incelendiğinde, yerel halkın reddetme bileşenine ilişkin puan ortalamalarının eğitim düzeyi yükseldikçe arttığı söylenebilir. Test sonuçlarına göre reddetme bileşenine ait puan ortalaması, lisans ve lisansüstü eğitim düzeyine sahip yerel halkın orta öğretim düzeyinde eğitime sahip yerel halka göre istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde daha yüksektir. Bu sonuç eğitim düzeyi yüksek halkın daha olumlu tutum içerisinde olduğunu göstermektedir.

Gelir düzeyine göre incelendiğinde ise, reddetme bileşenine ait puan ortalamasının hane halkının gelir düzeyine göre değişiklik gösterdiği söylenebilir. Ancak genel olarak değerlendirildiğinde, reddetme bileşenine ait puan ortalamasının, hane halkının gelir düzeyi arttıkça arttığı gözlenmektedir. En yüksek puan ortalamasına sahip gelir grubu “4001-5000” iken, en düşük puan ortalamasına sahip grubun “geliri yok” olduğu görülmektedir. Test sonuçlarına göre; 1000 TL’ ye kadar, 2001-3000 ve 4001-5000 TL gelire sahip yerel halkın reddetme bileşenine ait puan ortalaması, geliri olmayan yerel halka göre istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde daha yüksektir. Bu sonuç, geliri düşük yerel halkın Suriyelilere yönelik daha olumsuz tutum içerisinde olduğunu göstermektedir.

Çocuk sayısına göre incelendiğinde ise, reddetme bileşenine ait puan ortalamasının hane halkının sahip olduğu çocuk sayısına göre değiştiğini söylemek mümkündür. Hiç çocuğu olmayanlar ile 3 ve üstü çocuğa sahip olanların reddetme bileşenine ait puan ortalaması 1 ve 2 çocuğa sahip olanlara göre daha yüksektir. Test sonuçlarına göre, hiç çocuğu olmayan yerel halkın reddetme bileşenine ait puan ortalaması 1 çocuğa sahip halka göre istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde daha yüksektir. Bu sonuç, çocuk sahibi olmayanların Suriyelilere yönelik daha olumlu tutum içerisinde olduğunu göstermektedir.

d. Toplam Tutum Puanına İlişkin Bulgular

Suriyelilere yönelik tutum ölçeğinin toplam puan ortalamalarının demografik özelliklere göre istatistiksel olarak farklılık gösterip göstermediğine ilişkin analiz sonuçları Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Toplam Tutum Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler ve Test Sonuçları

Değişken	Kategori	N	Ortalama	Std.Sapma	t/F	P	Fark
Cinsiyet	Kadın	436	79.56	25.74	-2.407	0.016*	Erkekler lehine
	Erkek	197	84.92	26.29			
Medeni Durum	Evli	371	82.22	26.33	1.137	0.256	Anlamlı Fark Yok
	Bekâr	262	79.83	25.55			
Yaş	13-24	156	78.33	25.53	4.103	0.007**	37-48 ile 49 ve üst arasında
	25-36	164	79.65	24.77			
	37-48	242	85.64	27.41			
	49 ve Üstü	71	76.23	23.10			
Eğitim Durumu	İlköğretim	34	83.91	18.48	0.696	0.595	Anlamlı Fark Yok
	Orta Öğretim	97	77.53	26.57			
	Ön Lisans	49	83.05	23.54			
	Lisans	393	81.46	26.69			
	Lisansüstü	60	82.67	26.34			
Gelir Düzeyi TL	Geliri Yok	48	76.48	16.16	1.571	0.153	Anlamlı Fark Yok
	1000 TL'ye kadar	154	79.90	27.27			
	1001-2000	95	78.17	25.11			
	2001-3000	82	86.76	24.64			
	3001-4000	151	80.43	26.14			
	4001-5000	65	84.95	26.30			
	5001 ve Üstü	38	85.18	32.63			
Çocuk Sayısı	0 (Yok)	276	79.87	25.58	4.417	0.004**	3 ve üzeri ile 0 ve 1 çocuğu olanlar
	1	97	75.87	26.22			
	2	163	82.33	27.14			
	3 ve Üstü	97	88.64	23.65			

* $p \leq 0.05$ ** $p \leq 0.01$

Buna göre, yerel halkın toplam tutum puan ortalamaları cinsiyet, yaş ve çocuk sayısı değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterirken, medeni durum, eğitim durumu ve gelir düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemiştir.

Cinsiyete göre incelendiğinde, erkeklerin Suriyelilere yönelik tutum ölçeğinden elde ettikleri toplam puan ortalamaları, kadınlarınkinden istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha yüksektir. Bu sonuç, erkeklerin kadınlara göre Suriyelilere yönelik daha olumlu tutum içerisinde olduklarını göstermektedir.

Yaşa göre incelendiğinde, yerel halkın tutum ölçeğinden elde ettikleri toplam puan ortalamalarının adeta yaş düzeyi arttıkça yükseldiği söylenebilir. Ancak tutum ölçeğinden elde edilen toplam tutum puan ortalamaları, 49 ve üstünde tekrar azalmaktadır. Test sonuçlarına göre, 37-48 yaş aralığındaki yerel halkın tutum ölçeğinden elde ettikleri toplam puan ortalaması, 49 ve üst yaş grubundaki halka göre istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde daha yüksektir. Bu sonuç, orta yaş olan yerel halkın 49 yaş ve üstü halka göre Suriyelilere yönelik daha olumlu tutum içerisinde olduğunu göstermektedir.

Çocuk sayısına göre incelendiğinde ise, toplam puan ortalamasının hane halkının sahip olduğu çocuk sayısı çoğaldıkça arttığı gözlenmektedir. Ancak bir çocuğa sahip halkın toplam puan ortalaması, hiç çocuğu olmayan ve 2 ve üzeri çocuğa sahip olan halka göre daha düşüktür. Test sonuçlarına göre 3 ve üstü sayıda çocuğa sahip yerel halkın toplam puan ortalaması, hiç çocuğu olmayan ve 1 çocuğa sahip halka göre istatistiksel olarak anlamlı bir biçimde daha yüksektir. Bu sonuç, çocuk sayısı fazla olan yerel halkın Suriyelilere yönelik daha olumlu tutum içerisinde olduğunu göstermektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Göçmenlerin ve onlara yönelik uygulanan politikalarının ülkede yaşayan tüm gruplar üzerinde doğrudan ya da dolaylı bir etkiye sahip olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda Suriyelilere yönelik tutumları şekillendirilen faktörlerin incelenmesi, ulusal veya yerel düzeyli politikaların geliştirilmesinde önemli role sahiptir. Buradan hareketle, yerel halkın demografik özelliklerinin tutum üzerindeki etkisinin incelendiği bu araştırmanın bulguları, tutum puan ortalamalarının gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar oluşturduğunu ortaya koymaktadır.

Kabul etme, tehdit ve toplama ilişkin tutum puan ortalamaları; medeni durum, eğitim durumu ve gelir düzeyi değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir. Bu durum Suriyelilere yönelik tutumun bu üç değişkenden bağımsız olduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte; cinsiyete göre erkekler lehine, yaş grubuna göre 37-48 yaş grubu lehine, çocuk sayısına göre ise 3 ve üzeri çocuğa sahip aileler lehine anlamlı farklılıklar göstermektedir. Reddetme bileşenine ilişkin tutum puan ortalamaları ise, cinsiyet ve medeni duruma göre anlamlı bir farklılık göstermezken, yaş grubuna göre 49 ve üstü aleyhine, eğitim durumuna göre lisans ve lisansüstü eğitimi tamamlayanlar lehine, gelir düzeyine göre geliri olmayanlar aleyhine ve çocuk sayısına göre çocuğu olmayanlar lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Medeni durumda ise tüm ölçekte istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemektedir.

Araştırmanın bulgularının, yukarıda literatür bölümünde bahsedilen araştırmalara ait bazı bulgularla örtüşürken bazıları ile örtüşmediği görülmektedir. Aşağıda bu araştırmanın bulguları, literatürde hem örtüşen hemde örtüşmeyen araştırma bulguları ile birlikte verilmiştir. Buna göre;

Araştırmanın bulguları; yerel halkın cinsiyetlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı farkın erkekler lehine (Saçan vd., 2017; Sağlam ve İlksen Kanbur, 2017;

Koçoğlu ve Salur, 2018), eğitim seviyesi ve ortalama aylık gelir yükseldikçe olumlu algıların arttığı (Barem, 2016; Kavlak, 2011; Keleş vd., 2016; Sağlam ve İlksen Kanbur, 2017; Ayvaz, 2019) ve medeni duruma göre anlamlı farklılık olmadığı (Saçan vd., 2017; Tanrikulu, 2019) bulguları ile örtüşmektedir. Ayrıca araştırmanın yaş ve çocuk sayısı ile ilgili bulgularının, Ersoy Quadır ve Kabaklı Çimen (2018) tarafından yürütölen çalışmanın katılımcılar arasında yaşça büyük ve çocuklu olanların Suriyeli sığınmacılara karşı daha duyarlı tutum sergilediklerine dair bulgularını desteklediği saptanmıştır. Yukarıda verilmiş ve bulguları örtüşen bu çalışmaların ölkö genelinde tüm kesimlere yönelik olarak yürütöldüğünü söylemek mümkündür.

Bununla birlikte bu araştırmanın bulguları, kadınların göçmenlere yönelik tutumlarının erkeklerden daha olumlu olduğu (Ankaralı vd., 2017; Karaalioğlu vd., 2018; Eser ve Uygur, 2019); cinsiyet ve yaşın (Aslan vd., 2016; Keleş vd., 2016; Çiftçi, 2016; Ayvaz, 2019, Şen ve Şimşek, 2019; Tanrikulu, 2019), gelir düzeyinin (Keleş vd., 2016; Saçan vd., 2017; Şen ve Şimşek, 2019; Eser ve Uygur 2019), eğitim seviyesinin (Çiftçi, 2016; Saçan vd., 2017) ve çocuk sayısının (Saçan vd., 2017) anlamlı farklılık oluşturmadığı bulguları ile örtüşmemektedir. Aynı şekilde bu araştırmanın medeni durumla ilgili bulgusu, bekârlar ile evliler (çocuk sahibi) arasında anlamlı bir fark olduğu (Çiftçi, 2016; Ersoy Quadır ve Kabaklı Çimen, 2018) bulgusu ile de örtüşmemektedir.

Araştırma bulgularının örtüşmemesine iki faktörün neden olduğu düşünülmektedir. Bunların ilkinö çalışma grubu, ikincisine ise Suriyelilere yönelik hazırlanan ölçeklerdeki tutum ifadelerinin farklılıkları gösterilebilir. Bulguları örtüşmeyen bu çalışmalar yerel halk üzerinde özel bir kesimi içerecek şekilde (öğretmen, öğrenci veya sınırlı bir alanda yaşamak gibi) yürütölmüştür. Örneğin üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmaların çoğunda yaş ve gelir seviyesi anlamlı farklılık oluşturmamıştır. Bunun sebebi olarak çalışma grubunun bekâr, 18-25 yaş arası, lisans düzeyinde eğitime sahip oldukları dolayısıyla benzer özelliklere sahip homojen bir grup olması gösterilebilir. Bu

topluluk veya gruplar, çalışmamızın alt gruplarına denk gelmektedir. Çiftçi (2018) bulgularını tartışırken bulgularına dair sınırlılıkları, katılımcıların çoğunun, bekâr, gelir seviyesi düşük ve öğrenci oldukları ayrıca Güneydoğu Anadolu bölgesinde yaşayanlardan oluştuğunu, bu durumun araştırmanın sınırlılığını oluşturduğunu vurgulamıştır. Saçan vd. (2017) bireylerin % 51.7'sinin erkek, % 48.3'ünün kadın, % 41.3'ünün 18-25 yaş, % 54.2'sinin üniversite mezunu ve %50.8'inin bekâr olduğunu belirtmiş ve bu durumun araştırmanın sınırlılığına neden olduğunu vurgulamıştır. Eser ve Uygur (2019) ise gelir düzeyinin anlamlı farklılık oluşturmadığı bulgusunun sınırlılıklarını “katılımcıların henüz iş yaşamına aktif katılımlarının olmadığı gerçekliğinden hareketle Suriyeli mülteciler meselesinin ekonomik sonuçları ile (aileleri veya yakınları üzerinden) dolaylı bir ilişkileri olduğu varsayılmıştır.” şeklinde ifade etmiştir. Dolayısıyla yukarıda bahsedilen çalışmaların bu sınırlılıkları, yürüttüğümüz bu araştırmanın bulgularının desteklenmesini de engellemiş olabileceği düşünülmektedir.

Çalışma betimsel bir araştırma olduğu için var olan bir durum var olduğu haliyle ortaya konulmuştur. Araştırmanın bulguları olan gruplar arası anlamlı farklılıkların nedenlerini belirlemek ayrı bir çalışmanın konusu oluşturmaktadır. Ancak literatüre dayanarak araştırmada ortaya çıkan gruplar arası anlamlı farklılıkların nedenleri kestirmek mümkün olabilir.

Bu doğrultuda gruplar arası anlamlı farklılıkların nedeni olarak, Suriyeli mültecilerin vasıfsız işgücü gerektiren faaliyetlerde bulunmasından dolayı oluşan ucuz işgücüne dahil olanlar arasındaki rekabet (Erçetin, Potas, Açıklan, Yılmaz, Görgülü, Çelik ve Çevik, 2018), eğitim seviyesi yüksek olanların mevcut durumu fırsata çevirmeye olan inancı ve kültürel çeşitliliğin değerli olduğuna yönelik kanıları (Şen ve Şimşek, 2019), Suriyeli genç kadınların Türk erkekleri ile evlenmelerinden dolayı boşanma ve çok eşlilikte görülen artışların başta sınır şehirlerinde yaşayan kadınlar olmak üzere, tüm kadınlar arasında ciddi kaygılar oluşturması gösterilebilir (Orhan ve Şenyücel Gündoğar, 2015).

Bu çalışmadan elde edilen bulgulara dayanarak, göçle gelen bireylerin topluma uyumunun sağlanması, en azından her iki toplum arasında kendiliğinden gerçekleşen entegrasyon sürecinin sorunsuz bir şekilde toplumsal ayrışmalara neden olmadan devam edebilmesi için hem yeni araştırmalar hemde uyum çalışmaları bağlamında bir takım öneriler sunulabilir. Bu kapsamda,

Araştırma bulguları doğrultusunda yeni araştırmalar için,

- Erkeklerin, 38-47 yaş arası grubun ve 3 ve daha fazla çocuğa sahip bireylerin tutum puanlarının yüksek olmasının nedenlerinin incelenmesi,
- Reddetme bileşeninde, 49 ve üstü yaş grubun, orta öğretim mezunlarının ve geliri olmayanların tutum puan ortalamalarının düşük olmasının nedenlerinin incelenmesi,
- Gruplar arasında oluşan anlamlı farklılıkların nedenlerinin araştırılması,
- Cinsiyet değişkeninin geniş ölçekli daha büyük bir grup üzerinde değerlendirilmesi,
- Yerel ve genel ölçekli çalışmalar yürütülmesi önerilmektedir.

Araştırmanın bulguları doğrultusunda uyum çalışmaları için;

- Gençler, gelir ve eğitim seviyesi düşük bireyler, kadınlar ile 1 veya 2 çocuklu bireylerin tutumlarına etki eden faktörlerin incelenmesi ayrıca uyum çalışmalarında bu grupların öncelikli olarak dikkate alınması, bireylerin tehdit olarak gördükleri unsurların ortadan kaldırılması için gerekli çalışmaların yürütülmesi,
- Uyum çalışmalarının yürütülmesinde erkekler, yaş, eğitim, gelir seviyesi ve çocuk sayısı fazla olan bireylerin görev alması, önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Ankaralı, H., Pasin, Ö., Karacan, B., Tokar, M., Künüroğlu, M., Çaç, M., . . . Şahingöz, N. B. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılara Bakış Açısı. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7(3), 122-132.
- Aslan, Ş., Dömbekci, H. A., Kıraç, R., & Banaz, M. (2016). Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Suriyeli Göçmenlere Karşı Bakış Açılarını İncelemeye Yönelik Bir Araştırma. 1 *International Symposium On Migration & Culture*, (s. 101-109). Amasya.
- Ayvaz, Ş. (2019). *Berlin'deki Türk göçmenlerin Suriyeli mültecilere yönelik görüş ve tutumları üzerine bir çalışma: Berlin/ Almanya örneği*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Barem (2016). Dünya nüfusunun yüzde 32'si mültecilerle ilgili olumsuz düşünüyor, Erişim Tarihi: 17.11. 2019. <https://www.marketingturkiye.com.tr/haberler/dunya-nufusunun-yuzde-32si-multecilerle-ilgili-olumsuz-dusunuyor/>.
- Çiftçi, H. (2018). Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlarının Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Tutum, Algı ve Empatik Eğilimlerinin Analizi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi*, 7(3), 2232-2256.
- Erçetin, Ş. Ş., Potas, N., Açıkalın, Ş. N., Yılmaz, P. M., Görgülü, D., Çelik, M., & Çevik, M. S. (2018). *Türkiye'deki Göçmenlerin Entegrasyonu Raporu*. Ankara: International Sience Association.
- Eser, H. B., & Uygur, M. (2019). Suriyeli Mültecilere Yönelik Tutumların Sosyal Baskınlık Yönelimi Doğrultusunda İncelenmesi, Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (22), 86-108.
- GİGM, (2020). Geçici Koruma, Erişim Tarihi: 20.01.2020. <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>.
- İmamoğlu, H. V. & Çalışkan, E. (2017). Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Devlet Okullarında İlkokul Eğitimine Dair Öğretmen Görüşleri: Sinop İli Örneği. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2017, 7 (2), 529-546.
- Karaalioğlu, Ö., Huy, O., Hatipoğlu, B., Koparan, B., & İlgün, B. (2018). İstanbul Aydın Üniversitesi Öğrencilerinin Suriyeli Mültecilere Bakış Açısı. Sosyal Hizmet Kongresi 2018: Mültecilerle Sosyal Hizmet, (s. 278-280). İstanbul.
- Kavlak, İ. V. (2011). *Askıdaki Yaşamlar & Algıdaki Yaşamlar*. Ankara: Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği.

- Keleş, S. Ç., Aral, T., Yıldırım, M., Kurtoğlu, E., & Sunata, U. (2016). Attitudes of Turkish youth toward Syrian refugees in respect to youths' gender, income, education, and city: A Scale Development Study. D. C. Eroğlu içinde, *Turkish Migration 2016 Selected Papers* (s. 155-163). London: TPL.
- Koçoğlu, E., & Salur, M. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Göç ve Mülteci Sorununa İlişkin Tutumları. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19 (3), 2408-2425.
- Orhan, O., & Gündoğar, S. S. (2015). Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri. Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM), 195. Erişim Tarihi: 21.01.2020. https://www.tesev.org.tr/wpcontent/uploads/rapor_Suriyeli_Siginmacilarin_Turkiyeye_Etkileri.pdf.
- Özgüven, İ. E. (2011). *Psikolojik Testler*. Ankara: Pdrem Yayınları.
- Özudoğru, H., Kan, A., Uslu, L., & Yaman, E. (2018). Yerel Halkın Suriyelilere Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi* (40/2), 115-140.
- Quadır, S. E., & Çimen, L. K. (2018). Türk Vatandaşlarının Suriyeli Sığınmacılarla İlgili Görüşleri (Konya İli Örneği). *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi*, 53 (2), 327-345.
- Saçan, S., Cizdan, G., & Tabak, H. D. (2017). Aydın Halkının Suriyeli Göçmenlere Yönelik Bakış Açısının İncelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(1), 28-38.
- Sağlam, H. İ., & Kanbur, N. İ. (2017). Sınıf Öğretmenlerinin Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 2, 310-323.
- Şen, G., & Şimşek, H. (2019). Türkiye'deki Kamu Yönetimi Öğrencilerinin Suriyeli Sığınmacılara İlişkin Tutumları. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(2), 1958-1974.
- Tanrıkulu, F. (2019). Yabancılar Türçe Öğretimi Sertifika Programına Katılan Öğretmenlerin Mültecilere Yönelik Tutumları . *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (46), 380-393.
- Tunç, A. Ş. (2015). Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme. *Tesam Akademi Dergisi*, 2(2), 29-63.
- Tümertekin, E., & Özgüç, N. (2016). *İnsan, Mekan, Kültür*. İstanbul: Çantay Yayınları.